

Učebné osnovy so vzdelávacím štandardom

Názov predmetu	Etická výchova
Škola	Základná škola Kláry Jarunkovej, Kolkáreň 7/12, Podbrezová
Kód a názov ŠVP	ISCED 2
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne vzdelanie
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský
Dĺžka štúdia	5 rokov

ČASOVÝ ROZSAH VÝUČBY (V HODINÁCH)													
Počet hodín za 5. – 9. ročník		Rozloženie do ročníkov										Spolu	
		piaty		šiesty		siedmy		ôsmy		deviaty			
RUP*	PDH**	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	spolu	týžd.	za štúdium
5	0	1	33	1	33	1	33	1	33	1	33	5	165

RUP* - rámcový učebný plán, **PDH**** - použité disponibilné hodiny

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre etickú výchovu.

Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou povinnej voliteľného predmetu etická výchova v nižšom strednom vzdelávaní je osobnostný a sociálny rozvoj žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej významné miesto zaujíma prosociálne správanie. Pri plnení tohto cieľa sa primárne využíva zážitkové učenie, riadený rozhovor, diskusia, simulačné hry, ktoré popri informáciách účinne rozvíjajú mravný úsudok, rozlišovanie dobra od zla, orientáciu v etických dilemách dnešnej spoločnosti. Jej súčasťou je rozvoj sociálnych spôsobilostí ako napr. otvorená komunikácia, empatia, asertivita, pozitívne hodnotenie iných a pod. Podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. Žiaci sú vedení k harmonickým a stabilným vzťahom v rodine, v kolektíve spolužiakov i v iných sociálnych skupinách.

V nižšom strednom vzdelávaní vedieme žiakov k reflexii a prehodnocovaniu svojho správania i správania iných, vzhľadom na cieľovú rovinu etickej výchovy, ktorou je sociálne rozvinutý človek a spolupracujúce spoločenstvo. Preto sa etická výchova javí ako predmet, ktorý pripravuje pôdu pre ostatné výchovy, ktoré súvisia s uplatnením sa nielen v konkrétnych osobných vzťahoch žiaka, ale aj v jeho pripravenosti žiť pre spoločné dobro s inými ľuďmi a pre iných.

Ciele predmetu

Ciele sú zamerané na formovanie stabilnej a dynamickej osobnosti žiaka, jeho pozitívnych životných postojov.

Žiaci:

- osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medziľudské vzťahy,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,
- naučia sa participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu, klubu, mesta),
- zdôvodnia dôležitosť nezávislosti od vecí, drog, médií,
- naučia sa kriticky myslieť, kultivovane diskutovať a akceptovať názory iných,
- ocenia prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve i v iných sociálnych skupinách,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť svoju sexuálnu identitu, hodnotu priateľstva, lásky, manželstva a rodiny,
- osvoja si pozitívny postoj k postihnutým, chorým a iným ľuďom, ktorí potrebujú zvýšené porozumenie a pomoc,
- zdôvodnia dôležitosť stanovenia si životných cieľov, etických hodnôt a zachovávanía spoločensky uznávaných noriem.

Kompetencie žiaka

- **v oblasti človek a hodnoty**
 - zvládať základné komunikačné zručnosti,
 - obhájiť sám seba, svoje práva, svoj názor,
 - rozvíjať schopnosti a zručnosti pri riešení praktických situácií,
 - aplikovať etické princípy na konkrétne problémy (vzťahy v triede), v škole, rodine, v spoločnosti.

Stanovené ciele sa dosahujú rozvíjaním ďalších kľúčových kompetencií žiakov

- **v oblasti komunikačných zručností**
 - vecne správne sa vyjadrovať verbálne k danej téme alebo situácii,
 - vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie,
 - zrozumiteľne prezentovať svoje poznatky, skúsenosti a zručnosti – vedieť spracovať a prezentovať jednoduchý projekt,
- **v oblasti identifikácie problémov, navrhovania riešenia a schopnosti ich riešiť**
 - navrhovať rôzne riešenia úloh, postupov a prístupov,
 - využívať tvorivosť a nápaditosť, samostatne tvoriť závery na základe zistení,
 - riešiť úlohy zamerané na rozvoj porozumenia a empatie,
- **v oblasti sociálnych kompetencií**
 - vyjadrovať svoje názory, postoje a skúsenosti,
 - pracovať vo dvojiciach a skupinách, vzájomne sa radiť a pomáhať,
 - prezentovať a zhodnotiť výsledky svojej alebo skupinovej činnosti,
 - rozvíjať sociálne zručnosti potrebné pre život.

5. ročník

Tematické celky

1. Otvorená komunikácia
2. Poznanie a pozitívne hodnotenie seba
3. Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých
4. Etické aspekty ochrany prírody

Vzdelávací štandard

Obsahový štandard	Výkonový štandard
Otvorená komunikácia	
<ul style="list-style-type: none"> - komunikácia, druhy a úrovne - verbálna a neverbálna komunikácia - úrovne komunikácie - komunikačné zručnosti 	<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasniť pravidlá otvorenej komunikácie, - identifikovať na príkladoch prejavy neverbálnej komunikácie,
<ul style="list-style-type: none"> - komunikačné šumy a prekážky 	<ul style="list-style-type: none"> - ovládať základné komunikačné zručnosti, - identifikovať komunikačné šumy a prekážky, - diskutovať o problémoch komunikácie v triede,
Poznanie a pozitívne hodnotenie seba	
<ul style="list-style-type: none"> - sebaopoznanie a sebaúcta - prvky podporujúce sebaúctu - sebaovládanie, sebahodnotenie - sebaopoznanie a osobnostný rozvoj - akceptácia slabých stránok a rozvoj silných stránok 	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť pojmy – sebaúcta, sebahodnotenie, sebaovládanie, - identifikovať prvky podporujúce sebaúctu, - zhodnotiť svoje silné a slabé stránky, - vysvetliť vzťah medzi sebaúctou a sebaovládaním,
Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých	
<ul style="list-style-type: none"> - pozitívne hodnotenie iných - formy pochvaly a uznania - pozitívne hodnotenie v záťažových situáciách - renatalizácia 	<ul style="list-style-type: none"> - zdôvodniť potrebu poznania pre pozitívne hodnotenie iných, - vyjadriť formy a príklady pozitívneho hodnotenia iných, - napísať list osobe, v ktorom vyjadrí obdiv a poďakovanie, - vyjadriť pochvalu,
Tvorivosť v medziľudských vzťahoch	
<ul style="list-style-type: none"> - tvorivosť a iniciatíva - faktory tvorivosti - tvorivosť v medziľudských vzťahoch 	<ul style="list-style-type: none"> - vymedziť faktory podporujúce tvorivosť, - vysvetliť miesto tvorivosti v medziľudských vzťahoch, - vymyslieť spôsoby riešenia problémových situácií v triede, - určiť znaky tvorivého človeka,
Etické aspekty ochrany prírody	
<ul style="list-style-type: none"> - ekosystém - vnímanie prírody - ľudská činnosť a životné prostredie - zodpovednosť za prírodu 	<ul style="list-style-type: none"> - zdôvodniť osobnú zodpovednosť každého človeka za životné prostredie, - napísať úvahu o svojom vzťahu k prírode, - vytvoriť projekt ochrany prírody v miestnej lokalite, - realizovať konkrétne žiacke ochranárske aktivity.

6. ročník

Tematické celky

1. Identifikácia a vyjadrenie citov
2. Kognitívna a emocionálna empatia
3. Asertívne správanie
4. Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre
5. Pozitívne vzory v každodennom živote
6. Vťah k chorým, starým, postihnutým,...

Vzdelávací štandard

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<i>Identifikácia a vyjadrenie citov</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - city - základné delenie citov - city a zdravie - city a výkonnosť - kultivované vyjadrovanie citov 	<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomenovať city zodpovedajúce prežívaniu pohody a nepohody, - uviesť príklady vplyvu citov na zdravie človeka, - zahrať scénu s vyjadrením rôznych emocionálnych stavov, - rozlíšiť kultivovanosť a nekultivovanosť vo vyjadrovaní citov, - zahrať formou scény spôsob vyjadrenia citov spojených s nepohodou,
<i>Kognitívna a emocionálna empatia</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - empatia - faktory ovplyvňujúce empatiu - empatia v modelových situáciách - počúvanie a empatia 	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť pojem empatia a jej dôležitosť v medziľudských vzťahoch, - vysvetliť, čo ovplyvňuje empatiu, - používať prvky aktívneho počúvania v komunikácii, - diskutovať o dôvodoch empatie pri riešení problémov,
<i>Asertívne správanie</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - asertivita - typy správania: pasívne, agresívne a asertívne, ich výhody a nevýhody - asertívne techniky a ich použitie - asertívne práva a ich použitie 	<ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť pasívne, agresívne a asertívne správanie, - predviesť v scénkach ukážky jednotlivých druhov správania, - použiť asertívne techniky v modelových situáciách, - vysvetliť podstatu asertívnych práv, - použiť v bežnej komunikácii prvky asertívneho správania,
<i>Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - vzor, model, idol, ideál - vzory správania v histórii - literárne vzory, filmoví hrdinovia - dobro a zlo 	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť pojmy: vzor, model, idol, ideál, - rozlíšiť pozitívne a negatívne vzory historických postáv, - analyzovať vlastnosti zobrazených vzorov, - posúdiť, ktoré vlastnosti vzoru je vhodné si osvojiť, - diskutovať o morálnych dilemách

<i>Pozitívne vzory v každodennom živote</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - reálne vzory správania - verejné vzory správania - anonymné prosociálne vzory 	<ul style="list-style-type: none"> - uviesť rozdiel medzi reálnymi a zobrazenými vzormi, - vysvetliť dôležitosť prosociálnych vzorov, - identifikovať pozitívne vzory vo svojom okolí, - zhodnotiť dôležitosť prítomnosti vzorov vo svojom živote, - posúdiť dôsledok vlastného správania pre iných, najmä mladších,
<i>Prosociálne správanie</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - prosociálne správanie a jeho druhy (pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca) - fyzická a psychická pomoc - empatia v prosociálnom správaní - spolupráca na sociálnych projektoch 	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť prosociálne správanie a jeho druhy, - uviesť príklady prosociálnych ľudí vo svojom okolí, - vysvetliť vzťah empatie a prosociálneho správania, - prejavíť konkrétnu pomoc spolužiakom, - zhodnotiť, v akých sociálnych projektoch by mohol participovať.

7. ročník

Tematické celky

1. Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity
2. Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory
3. Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity
4. Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine
5. Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti
6. Vzťah k chorým, starým, postihnutým,...

Vzdelávací štandard

Obsahový štandard	Výkonový štandard
<i>Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby - úcta k človeku - poznávanie svojich silných a slabých stránok - zdravé sebavedomie 	<ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť význam poznania silných a slabých stránok osobnosti, prejavuje úctu a sebaúctu, vie vyjadriť svoje myšlienky, formuje ich ako svoj názor,
<i>Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - viem sa presadiť v rôznych situáciách - opýtam sa prečo, viem odmietnuť, vysloviť sťažnosť - viem vysvetliť svoje názory, čeliť manipulácii a tlaku skupiny - asertivita a asertívne práva 	<ul style="list-style-type: none"> - chápe proces sebaakceptácie, rozumie manipulatívnym spôsobom, pozná svoje právo na odmietnutie nevhodnej ponuky a pozná zásady jej uplatnenia - rozlišuje manipulatívne správanie iných, uplatňuje prvky asertívnych techník
<i>Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - vzťah k druhým: nezávislosť a rešpektovanie - rozvíjanie vlastnej identity a zásady prosociálneho správania 	<ul style="list-style-type: none"> - chápe pojmy: zodpovednosť, prosociálnosť, postupne preberá zodpovednosť za svoje rozhodnutia - vie rešpektovať názory iných
<i>Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - hlbšie poznanie vlastnej rodiny - uplatňovanie soc. zručností v rámci rodiny - empatia - zdravá a nezdravá kritickosť 	<ul style="list-style-type: none"> - uvedomuje si svoje práva a povinnosti v rodine a snaží sa chápať ich význam - prejavuje snahu vychádzať dobre s členmi vlastnej rodiny - uplatňuje základné komunikačné zručnosti - vie požiadať o láskavosť, odpustenie, použiť empatiu - je schopný reflektovať vlastné pôsobenie v rod.
<i>Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjanie sexuál. identity. Priateľstvo a láska. - Zázrak života. - Pohlavné choroby a AIDS. Láska a sexualita. 	<ul style="list-style-type: none"> - chápe pozit. hodnoty ako priateľstvo, láska, manželstvo a rodina - uvedomuje si riziká spojené so sexuálnym životom - uvedomuje si riziká pohlavných chorôb a chápe podstatu lásky, manželstva a rodičovstva

Vzťah k chorým, starým, postihnutým...

<ul style="list-style-type: none">- Rozvoj empatie, komunikácie s vyššie spomínanými ľuďmi.- Ochota chápať ich potreby. Bohatstvo, ktoré nám môžu odovzdať chorí, starí, postihnutí	<ul style="list-style-type: none">- uvedomuje si ťažkosti, ktoré prežívajú starí a chorí ľudia- toleruje a rešpektuje ich odlišnosti a generačné rozdiely- prejavuje snahu vychádzať a pomáhať týmto ľuďom
--	--

8. ročník

Tematické celky

1. Zdroje etického poznania ľudstva
2. Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota
3. Ekonomické hodnoty a etika
4. Dobré meno a pravda ako etické hodnoty
5. Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti
6. Vzťah k chorým, starým, postihnutým,...

Vzdelávací štandard

Obsahová časť	Výkonová časť
Zdroje etického poznania ľudstva	
<ul style="list-style-type: none"> - zdroje etiky - mravné hodnoty a mravné normy - hodnotová orientácia, - rebríček hodnôt svedomie etika - náboženstvá aktuálne etické problémy v spoločnosti 	<p>Ziak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uviesť hlavné zdroje etiky, - vymenovať niektoré mravné hodnoty, - vysvetliť, na čo slúžia mravné normy, - vysvetliť význam svedomia, - vymenovať príklady pozitívnych vzorov z dejín a literatúry, - porovnať etický odkaz náboženstiev, - diskutovať o aktuálnych etických problémoch v spoločnosti,
Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota	
<ul style="list-style-type: none"> - život a zdravie ako hodnota starostlivosť o zdravie, - psychohygiena zdravý životný štýl - profesijná etika etika a rozvoj technológií - etika a ekológia etické, - problémy doby – eutanázia, génová manipulácia, trest smrti, interrupcia 	<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť spôsoby starostlivosti o zdravie svoje a iných, - identifikovať prejavy zdravého životného štýlu, - vysvetliť dôsledky nesprávnej životosprávy, - diskutovať o etických problémoch súčasnosti, - rozlíšiť medzi etickým a neetickým konaním človeka,
Ekonomické hodnoty a etika	
<ul style="list-style-type: none"> - vlastníctvo peniaze – „cieľ, alebo prostriedok?“ - materiálne a nemateriálne hodnoty - konzumná spoločnosť sociálna - nerovnosť ekonomické cnosti - solidarita, dobrovoľníctvo, charita - reklama a manipulácia zákazníkov - ochrana spotrebiteľa 	<ul style="list-style-type: none"> - určiť formy vlastníctva, - diskutovať o vzťahu k peniazom, - vysvetliť pojem konzumizmus, - analyzovať prejavy a dôsledky sociálnej nerovnosti, zhodnotiť význam solidarity, - posúdiť potrebu pomoci slabším, - vystihnúť negatívne prvky reklamy, - vysvetliť zásady ochrany spotrebiteľa na konkrétnych príkladoch zo života,

Dobré meno a pravda ako etické hodnoty

<ul style="list-style-type: none">- poznanie,- pravda ako etická hodnota,- kritické myslenie,- argumentácia pravda a lož,- etické dilemy,- tajomstvo dobré meno jednotlivca i spoločenstva,- poznanie a úsilie poznávať	<ul style="list-style-type: none">- zdôvodniť potrebu pravdy v živote človeka,- vysvetliť význam tajomstva a utajovaných skutočností,- pomenovať význam poznania a poznávania v živote človeka,- zdôvodniť význam rešpektovania cti a dobrého mena,- diskutovať o dôležitosti vzdelávania,- zostaviť si konkrétny plán efektívneho zvládnutia školských úloh.
---	--

9. ročník

Tematické celky

1. Prehlbovanie komunikačných spôsobilostí
2. Zdravý životný štýl
3. Závislosti
4. Masmediálne vplyvy
5. Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti
6. Vzťah k chorým, starým, postihnutým,...

Vzdelávací štandard

Obsahová časť	Výkonová časť
<i>Prehlbovanie komunikačných spôsobilostí</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - počúvanie - dialógu, diskusia, hodnotiace postoje - vyjadrenie a prijatie komplimentu - riešenie konfliktov - asertívne správanie - kompromis 	<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdôvodniť dôležitosť počúvania pri efektívnej komunikácii, - vymedziť zásady dialógu, - uviesť príklad vyjadrenia a spôsob prijatia komplimentu, - objasniť efektívne riešenie konfliktov, - vyjadriť dôležitosť kompromisu pri riešení problémov,
<i>Zdravý životný štýl</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - ochrana života - zdravie psychické a fyzické - práca, voľný čas - zdravý životný štýl v konzumnej spoločnosti - vzťahy medzi chlapcom a dievčaťom, zodpovedný sex - ostych, intimita, hygiena - otvorenosť pre vzťahy ako súčasť zdravého životného štýlu - cieľavedomosť, prosociálnosť 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikovať znaky zdravého životného štýlu, - posúdiť potrebu rovnováhy medzi zábavou a povinnosťami, - rozlíšiť prejavy konvenčného a nekonvenčného správania, - uznávať potrebu ochrany svojho zdravia a zdravia iných, - vysvetliť miesto prosociálneho správania v zdravom životnom štýle,
<i>Závislosti</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - závislosti - sekty a kulty - sloboda od závislostí a zdravý životný štýl 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikovať typy závislostí, - diskutovať o škodlivosti siekt, - objasniť dôležitosť zodpovednosti pri ochrane pred závislosťami,

<i>Masmédiálne vplyvy</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - masmédiá a ich posolstvo - typy mediálnych produktov - kritický divák - užívanie internetu - sociálne siete 	<ul style="list-style-type: none"> - diskutovať o zámeroch tvorcov televíznych programov, - analyzovať prvky mediálneho produktu, - vystihnúť rozdiel medzi správou a komentárom, - zostaviť zoznam zásad kritického diváka, - zhodnotiť prínos médií v živote človeka, - vytvoriť návrh vlastného mediálneho produktu, - diskutovať o výhodách a nevýhodách používania internetu.

Výchovné a vzdelávacie stratégie

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacích hodín, vekových a osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Metódy a formy práce

- skupinová práca, metóda motivačného rozhovoru, beseda, rozprávanie, diskusia, didaktické hry, relaxačné hry, tvorivé hry, hranie roly
- organizačné formy – vyučovacia hodina, pozorovanie, praktické aktivity, vychádzky

Učebné zdroje

Učebnice: Alexová, S.: Nechaj ma, chcem sa učiť sám, SPN,1992 Slyšková, K.: Zakázané ovocie najviac chutí, Didaktis, 2004

Pracovné zošity: Kašparová,Z.: Ako poznám sám seba

Časopisy, odborná literatúra, materiálno-technické a didaktické prostriedky

Hodnotenie a klasifikácia žiakov

Hodnotenie žiakov je súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu a má motivačnú, informatívnu, korekčnú funkciu. Podľa Metodického pokynu č. 22/2011 z 1.mája 2011 na hodnotenie žiakov základnej školy sa v danom predmete na vysvedčení uvádza namiesto klasifikačného stupňa alebo slovného hodnotenia slovo **absolvoval** (príp. neabsolvoval).

Kritériá hodnotenia

Hodnotenie je slovné a zamerané na :

- zvládnutie komunikačných zručností
- zvládnutie problémových situácií
- schopnosť spolupráce žiakov
- tvorivosť žiakov